

Kommunstyrelsen

Redovisning av uppdrag åt kommunstyrelsen om att genomföra en hearing för att stärka barnens rättigheter i Helsingborg, Dnr 00486/2016

Beskrivning av uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade den 14-15 juni 2016, § 99, att ge kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en hearing för att stärka barnens rättigheter i Helsingborg.

I dokumentet *Förslag till mål och ekonomi 2017 samt investeringsplan 2018-2023 för Helsingborgs stad* står följande om uppdraget:

"Sverige är ett av världens bästa länder för barn att växa upp i och för att betona detta ytterligare föreslår Barnrättighetsutredningen att Barnkonventionen blir svensk lag.

Helsingborg är ledande i Skåne med flest barnrättsstrateger. Inom PART arbetar vi tillsammans med Landskrona och Region Skåne förebyggande och sektorsövergripande för barns hälsa och kunskaper. Helsingborgs stad tar under 2016 fram en plan för lika möjligheter där det bland annat betonas att barnrättsperspektivet ska stärkas.

Blågröna Helsingborg vill genomföra en hearing, gärna på internationella barnrättsdagen 20 november, för att lyssna in barn och alla som arbetar med barn för att stärka barnens rättigheter i Helsingborg. Till hearingen bjuds verksamheter, organisationer och allmänheten in för samtal om hur vi samverkar bäst för att stärka att barnets röst blir hörd och för att bli bättre på att se staden genom barns ögon.

Uppdraget förväntas vara utfört och redovisat till kommunstyrelsen senast den 28 februari 2018."

Redovisning

Bakgrund

För att planera och genomföra barnhearingen användes stadens barnrättsstrateger som projektgrupp. Kommunförbundet Skåne erbjuder årligen en barnrättsstrategutbildning och Helsingborgs stad har utbildat 18 personer (17 kvinnor och 1 man). 17 av de utbildade barnrättsstrategerna arbetar idag i Helsingborgs stad och ungefär 10 av dem är aktiva i stadens barnrättsstrategnätverk. Barnrättsstrategerna har bred kompetens om barnkonventionen och arbete för barns rättigheter. Regeringen har aviserat att barnkonventionen ska bli svensk lag, vilket ytterligare betonar offentliga aktörers ansvar att beakta barns rättigheter.

Genomförandet av en hearing om barns rättigheter knyter an till Helsingborgs stads Livskvalitetsprogram och Plan för lika möjligheter. I Livskvalitetsprogrammet finns barns och ungas perspektiv med som ett fokusområde och barnkonventionen är ett av de dokument som ligger till grund för Plan för lika möjligheter.

I denna rapport berättar vi hur vi planerade och genomförde barn- och vuxenhearingarna (med fokus på barns rättigheter), resultatet från aktiviteterna och de förslag på utveckling som framkom. Vi gav ungdomsrådet möjlighet att läsa och tycka till om redovisningen, men på grund av tidsbrist hann vi tyvärr inte slutföra det. Denna rapport har alltså därför inte lästs med barns perspektiv. Vi kommer tillsammans med ungdomsrådet att ta fram en anpassad version av denna rapport som kan spridas till barn och unga i staden.

Så här planerade och genomförde vi barn- och vuxenhearingarna

På avdelningen för strategisk samhällsutveckling finns en samhällsstrateg för social hållbarhet som bland annat fungerar som samordnare för stadens barnrättsarbete. Planeringen av uppdraget har gjorts i barnrättsstrategnätverket och förankrats med Beredningen för livskvalitet. Utgångspunkterna för planeringen var att genomföra uppdraget på barnens villkor och bidra till bästa förutsättningarna för att skapa ett tryggt demokratiskt rum där barnens tankar och erfarenheter var i fokus. Istället för att genomföra en klassisk hearing med utfrågning valde vi istället att åka till barnen och delta i aktiviteter som pedagogerna arrangerade i barnens vardagliga miljö.

Planeringsgruppen valde ut ett antal förskolor och skolor (både kommunala och fristående) som vi frågade om de ville delta. Verksamheterna delades in i tre grupper utifrån barnens ålder: Liten, Mellan och Stor. Planeringsgruppen styrde inte vad verksamheterna skulle göra för aktiviteter utan satte enbart ramar genom tid och tema. Som tema valdes "framtidstro" med utgångspunkt i Region Skånes Folkhälsoenkät barn och unga.

Under en heldag fick de deltagande politikerna åka runt och träffa tre förskolor/skolor. Ute på förskolorna och skolorna hade verksamheterna förberett olika typer av aktiviteter kopplade till temat. Som start på dagen fick politikerna information om barnkonventionen och tips på vad en kan tänka på i mötet med barn i olika åldrar. Som avslut på dagen fick politikerna reflektera över vad de hade hört under dagen. Totalt 26 politiker från 8 partier deltog i barnhearingen (könsfördelning utifrån juridiskt kön 46 % kvinnor och 54 % män).

Som uppföljning och komplement till barnhearingen arrangerade vi samma vecka en så kallad vuxenhearing. Till vuxenhearingen bjöd vi in politiker, tjänstepersoner i staden, representanter från civilsamhället och andra myndigheter. 48 personer deltog (könsfördelning utifrån juridiskt kön: majoriteten som deltog var kvinnor). Majoriteten av dem som deltog var tjänstepersoner från Helsingborgs stad. Andelen politiker var detsamma som andelen från civilsamhället eller annan myndighet. Barnrättsstrategerna fungerade som samtalsledare och fyra representanter från ungdomsrådet var också med under hela hearingen.

Temat Framtidstro

De flesta barn och unga har en positiv framtidstro men andelen skånska elever som ser ljust på framtiden för sin personliga del har sjunkit. Det visar Region Skånes folkhälsoenkät Barn och

unga i Skåne 2016¹. Den stora majoriteten av barnen och ungdomarna i undersökning, från årskurs sex, nio och andra året på gymnasiet, ser ljus på sin egen framtid. Men jämfört med den förra undersökningen från 2012 märks en tydlig minskning i samtliga årskurser, med undantag för pojkar i sexan. Pojkar ser generellt ljusare på sina framtidsutsikter än flickor, yngre elever oftare än de äldre. Bland tjejer i årskurs nio har andelen som ser ljus på sin framtid sjunkit allra mest, med nio procentenheter och bland dem i andra året på gymnasiet med fem procentenheter.

Tillit, hopp och framtidstro är grundbultar för att en människa ska må bra. Framtidstro betyder tro eller hopp om en ljus framtid för en själv, sina närmaste och/eller samhället i stort. En trygg uppväxt, god hälsa, självkänsla, bra utbildning och meningsfulla fritidsaktiviteter är bra förutsättningar för att skapa framtidstro. Enligt Barnkonventionen har varje enskilt barn rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6). När skillnaderna i framtidstro skiljer så mycket mellan olika grupper av unga, till exempel mellan flickor och pojkar eller barn i olika bostadsområden strider det mot alla barns lika värde och rätt att inte diskrimineras (artikel 2).

För att ta reda på hur barn ser på sin framtid är dialog med barn nödvändig. Det ger underlag och lärdomar inför framtida beslut. Det är viktigt att vuxna tar barnens funderingar på allvar, och att vi försöker möta barnen på förtroendeingivande och hoppfullt sätt. Enligt Barnkonventionen har varje barn rätt att komma till tals i frågor som berör dem (artikel 12) och vuxna har en skyldighet att se till att dessa rättigheter säkerställs.

Resultat från barn- och vuxenhearingarna

Syftet med barn- och vuxenhearingarna var att lyssna på barn och de som arbetar med barn för att stärka barns rättigheter samt att samtala om hur vi i Helsingborg samverkar bäst för att stärka barns rätt till inflytande och bli bättre på att se staden genom barns ögon. Nedan beskriver vi resultaten från de genomförda aktiviteterna utifrån olika deltagares perspektiv. Det handlar både om barnhearingen som aktivitet och om barns tankar om staden, samhället och framtiden.

Barnens och pedagogernas upplevelser av barnhearingen

Några av pedagogerna som deltog i barnhearingen berättade om hur viktiga möten med politikerna är för barnen. Nedan följer några citat från pedagogerna från utvärderingsmötet som genomfördes den 8 december 2017:

”Barnen upplevde sig lyssnade på.”

”Barnen tyckte det var spännande. Ett barn ville bli politiker efter att ha hört vad de gör.”

¹ Rapporten finns att hämta här: <https://utveckling.skane.se/utvecklingsomraden/folkhalsa-och-social-hallbarhet/folkhalsorapporter/folkhalsorapport-barn-och-unga-i-skane/>

”Barnen var stolta och växte. De var ambassadörer. Vi fortsätter jobba med detta. De tyckte det var spännande. De kommer ihåg och pratar om det. De fick sina röster hörda.”

”Barnen kände sig stolta över att någon kom och lyssnade på dem. Barnen vill veta mer!”

”Barnen växte av detta”.

Citaten visar både på hur viktigt det är att barnen blir lyssnade på, men också på hur mötet fungerar som en ögonöppnare för demokrati och hur de demokratiska processerna ser ut. Pedagogerna berättar om en nyfikenhet hos barnen om vad en politiker gör och hur barnen kan vara med och påverka. Vi bygger demokratiska människor utifrån hur de blir bemötta i möten. På så sätt blir barnhearingen ett viktigt verktyg för att fostra demokratiska människor.

För verksamheterna och pedagogerna kunde barnhearingen också bidra till en egen reflektion kring barnkonventionen och hur de jobbar med barnrättsfrågor. På så sätt kan barnhearingen också bli ett sätt att stödja och driva på förskolornas och skolornas eget lärande och insatser för att arbeta integrerat och hållbart med barnkonventionen.

Barnrättsstrategernas lärdomar om att genomföra en barnhearing

Barnrättsstrategerna har utvärderat och samlat en mängd erfarenheter kring det praktiska arrangemanget med barnhearingen, vilka kan användas för att utveckla barnhearingen. Bland annat ser vi vikten av att noggrant förbereda alla som ska delta i barnhearingen.

Barnrättsstrategerna ser också behovet av att ytterligare sprida resultaten från barnhearingen och att se till att det pågår aktiviteter löpande under året så inte barnhearingen blir en separat händelse. Vi kan också fundera på om målgruppen för de som delta i barnhearingen kan utökas, till exempel med tjänstepersoner. Fem saker är dock avgörande för att barnhearingen ska kunna genomföras:

- Det finns en samordnande funktion som kan hålla ihop arbetet.
- Barnrättsstrategerna har möjlighet att avsätta tid för att delta i planering och genomförande.
- Det finns resurser för barnhearingens genomförande.
- Förskolornas och skolornas tid och intresse för att kunna delta.
- Politikernas tid och engagemang för att delta.

Politikernas tankar om barnhearingen

De politiker som deltog i barnhearingen ombads att dokumentera sina tankar och erfarenheter under dagen i en digital anteckningsbok. Vi dagens slut fick de också reflektera över sina upplevelser. Nedan följer några citat från den digitala anteckningsboken

”Otroligt spännande att höra vad barnen tänker och vad dom vill att vi jobbar med att komma på läsningar så deras tillvaro skall bli bättre.”

”Barnens förmåga att formulera både problem och lösningar är enastående. Att ge möjlighet att fortsätta komma med idéer och att få återkoppling är viktigt.”

”Många av barnens egna förslag till förbättringar är sådant vi kan ta upp som politiker och undersöka möjligheterna att genomföra.”

”Jag vill gärna höra mer om barns förhållande till kultur och då speciellt den som staden aktivt förmedlar.”

”Jag ser dagen som ett första försök att ta fram ett redskap som stärker barnets röst i Helsingborg och ökar kunskapen generellt kring Barnkonventionen.”

När dagen var slut fick politikerna skriva ner ord som beskrev deras känslor efter barnhearingen.

Figur 1. Politikernas svar på frågan "Beskriv din känsla nu efter barnhearingen" (de fick ange max tre ord).

Både barn- och vuxenhearingarna finns dokumenterade genom varsin film som finns tillgängliga här:

Barnhearing: <https://youtu.be/kO8SG1dRuiE>

Vuxenhearing: <https://youtu.be/750dIECnAlo>

Barnens tankar om Helsingborgs stad och samhället

Utöver barnens upplevelser av mötet med politikerna uttryckte också barnen åsikter och tankar om en mängd olika frågor. Här följer några exempel uppdelade i olika teman:

Stadens rum

- Grönområden generellt är viktiga för barnen och specifikt skolgårdarna för lek och rekreation.
- Flera barn uttryckte en oro när det byggs mycket att grönområden byggs bort och att det blir mindre plats till gröna ytor och ytor för lek. Några gav också uttryck för att mycket byggande i sig kan skapa en generell oro om vad som händer när närområdet eller andra kända platser för barnen förändras.
- Barnen pratade mycket om hur staden ska se ut och vad som behöver byggas.
- Några av de äldre barnen berättade om en känsla av att centrumdelarna av staden "dör ut" och att centrum upplevs som en plats för gamla, som är tråkig och saknar platser för ungdomar. De beskrev det som ett önskemål om att "uppgradera stan för ungdomar".
- Barn i flera olika åldrar pratade om vikten av att känna sig trygg i trafiken och på platser i staden, till exempel Knutpunkten. De äldre barnen lyfte särskilt tjejs otrygghet.
- Några ungdomar lyfte oro för langning och användning av sprit och knark i staden, och lyfte att människors sätt att vara också skapar otrygghet. Några ungdomar beskrev en oro om att det blir "mer och mer kriminellt i samhället".
- Bra kommunikationer i staden lyfte några äldre barn som positivt.

Utifrån exemplen ovan skulle staden kunna fundera på hur vi samlar in barns tankar om vilka områden och platser som är särskilt viktiga för lek, rekreation och trygghet. Hur kan vi utveckla våra arbetssätt för att öka barns inflytande över hur vi planerar och bygger staden? Vi skulle också kunna fundera på hur vi kommunicerar pågående förändringar i staden till barn och unga. Vilka är det som får information och hur? Tankarna kring trygghet visar också på vikten av att engagera barn och unga i trygghetsarbetet.

Framtid, skola och arbete

- Barn i alla åldrar hade många tankar om vikten av att kunna gå i skolan, läsa vidare och få ett jobb de trivs med och kan leva på. De uttryckte en stor variation av önskemål och tankar om framtida yrkesval.
- Barn i introduktionsklass pratade en del om osäkerheten om att få stanna i Sverige eller inte och otryggheten relaterad till lång tid för att få besked om uppehållstillstånd.
- Att utbildning ska leda till jobb och att det finns ett brett utbud av utbildningar att välja mellan lyfte de äldre barnen som positivt, men både äldre och yngre barn lyfte en oro för att det finns för få lärare och att för få kommer att utbilda sig till lärare. Några lyfte också en oro för att det är svårt att komma in på utbildningar och svårt för många i staden att få jobb.
- Några barn lyfte vikten av mer föreläsningar på plats i skolan och önskemål om att träffas "på riktigt" och inte enbart på internet.
- De äldre barnen lyfte den egna ekonomin på olika sätt; studentrabatter, önskemål om att tjäna pengar genom att varva gymnasiestudier med jobb samt billiga priser på till exempel fritidsgårdar och idrottsarrangemang.

Fritid, relationer och rättigheter

- Flera barn lyfte dåliga träningstider i arenor och liknande som ett problem.

- Flera av de äldre barnen pratade om bristen på saker att göra i staden för deras åldersgrupp. Ungdomarna uttryckte önskemål om fler fritidsgårdar och platser för ungdomar, ett mer ungdomsanpassat biblioteket och fler festivaler.
- Många barn lyfte familj, kärlek och relationer som viktiga delar av deras tankar om framtiden. Flickor lyfte i större utsträckning familj och relationer och pojkar i större utsträckning karriärdömmar och pengar som en del av sina framtidsdrömmar.
- Bland de yngre barnen var kompisar och vänlighet återkommande ämnen.
- Rätten att få säga sin åsikt, bli lyssnad på och göra sina egna val diskuterades också bland de yngre barnen både som en del av nuet och som en viktig del av framtiden.
- Rätten till den egna kroppen var ett annat område som de yngre barnen pratade om.
- Vid en skola lyfte barnen att de tycker det är något positivt att staden "stöttar olikheter" och uttryckte förhoppning om ett jämlikt samhälle i framtiden.

Samhälle och omvärld

- Teknikutvecklingen beskrev barnen både som något positivt och negativt.
- Barnen uttryckte stor oro för miljöförstöring, klimatförändringar och att människor "förstör jorden", men också förhoppning till de regler som införs. Vid någon skola beskrev till och med barnen det som att "vi kan inte rädda världen utan bara långsamma ner världens undergång".
- Barnen uttryckte också oro för krig, vapen, terroråd och flyktingströmmar.

Information och inflytande

- De äldre barnen önskade att fler kommer till skolan och informerar och pratar med dem (till exempel polisen) samt lyfte specifikt en förhoppning inför framtiden att stadens politiker lyssnar på de unga och gör satsningar på ungdomsverksamhet.
- Samtidigt som de unga önskar att bli lyssnade på lyfte de också förhoppning om att ungdomar ska engagera sig mer.

Utveckling av barnrättsarbetet i Helsingborgs stad

Alla punkter i avsnittet ovan visar på hur mycket tankar, åsikter och idéer barn har om sig själva, samhället och omvärlden. Det visar på en stor vilja att vara med och tycka till och påverka. Barnhearingen var en insats som genomfördes vid ett avgränsat tillfälle för att lyssna på barn, men för att säkra barns rättigheter behöver alla verksamheter jobba kontinuerligt, hållbart, långsiktigt och integrerat med barns rättigheter. Integrerat betyder att det måste införlivas i alla verksamheter, i alla processer, på alla nivåer, i alla steg av processen och av de aktörer som normalt sett deltar. SKL lyfter en modell för hur ett framgångsrikt barnrättsarbete bör bedrivas. Modellen består av sju delar:

1. Beslut om barnrättsarbete
2. Organisation för barnrättsarbete med samordnande funktion, arbetsgrupp och resurser
3. Dokument och skrivningar i till exempel budgetdokument, strategier och handlingsplaner
4. Aktiviteter som bidrar till att förverkliga rättigheterna
5. Identifiera framgångsfaktorer i barnrättsarbetet
6. Synliggöra och hantera utmaningar i barnrättsarbetet
7. Planering för det framtida barnrättsarbetet

Helsingborgs stad har flera av delarna på plats. Flera verksamheter kan berätta om exempel när de ger barn inflytande och möjlighet att påverka och mycket görs. Flera på vuxenhearingen lyfte dock att det framförallt är i verksamheter som har direkta möten med barn. Utifrån erfarenheterna från barnhearingen och resultatet från vuxenhearingen samt SKL:s modell utkristalliseras ett antal utvecklingsområden för Helsingborgs stad som beskrivs nedan.

Ge barn inflytande kontinuerligt

- Genomför återkommande strukturerade dialoger och möten mellan barn, politiker, tjänstepersoner och andra samhällsverksamheter.
- Utvärdera regelbundet hur barn får utöva inflytande.
- Använd möjligheten att låta barn ha inflytande löpande under året i konkreta förslag.
- Använd skolan som arena för inflytande och dialog och koppla till skolans demokratiska uppdrag.
- Bredda eller komplettera ungdomsrådet för bredare representation av barn i olika åldrar, från olika delar av staden med mera.
- Se över hur vi kan förtydliga tillgängliga vägar för att nå barn och unga. Flera verksamheter berättade om att de upplever det som svårt att veta hur de ska nå barn och unga för dialog.
- Se över hur verksamheter kan utveckla sina kontakter med utsatta barn och unga för att nå fler och inte stigmatisera. Kan vi till exempel använda platser där barn rör sig i större utsträckning?
- Identifiera tillfällen där vi idag bara pratar med de vuxna även om barn berörs av besluten och förändra arbetssätten för att också inkludera barnen.

Utveckla och sprid verktyg för barnrättsarbete

- Identifiera beslut och ärenden där det är särskilt relevant att inkludera barns perspektiv, barnperspektiv och barnkonsekvensanalyser. Några exempel som kom fram under vuxenhearingen var vid utveckling av stadsmiljön, när vi utformar skolor och skolgårdar samt vid hantering av olika policy- och styrdokument för förändringsarbete.
- Sprid stödjande material för barnkonsekvensanalyser som till exempel checklistor och frågebatterier.
- Se över hur relevanta rutiner, till exempel för beslutsprocesser, kan utvecklas utifrån ett barnrättsperspektiv.

Öka kunskapen om barnkonventionen och barnrättsarbete

- Fler behöver kunskap om barnkonventionen och kompetens i hur ge barn inflytande. Det är viktigt med tydlighet om att inte enbart verksamheter som direkt möter barn behöver jobba med barnrättsfrågor.
- Ge stöd i att koppla barnkonventionen till den egna verksamheten.
- Arrangera återkommande aktiviteter för vuxna om barns rättigheter liknande vuxenhearingen.
- Sprid resultat och erfarenheter från vuxenhearingen.
- Använd barnrättsstrategerna som kunskapsstöd i större utsträckning i barnrättsarbetet.
- Utveckla en flexibilitet i barnrättsarbetet för att hantera den föränderliga och heterogena grupp som barn och unga är.
- Säkra kunskap om barns rättigheter hos barn i alla åldrar.

- Se till att lära mer av hur andra kommuner, verksamheter och länder jobbar med barnrättsfrågor.
- Gör barnrättsfrågorna mer synliga på intranät och hemsida.

Utveckla organisation och struktur för barnrättsarbetet

- Systematisera och formalisera arbetet med barnrättsfrågor mer.
- Utveckla mål och uppföljning om barns inflytande, rättigheter och livskvalitet på flera verksamhetsnivåer. Kommunicera mätningar och uppföljningar som görs om barns inflytande, rättigheter och livskvalitet.
- Samtliga ledningsnivåer bör i större utsträckning efterfråga barns perspektiv, barnperspektiv och insatser för barns rättigheter.
- Förtydliga barnrättsstrategernas mandat och resurser samt koppla tydligare till ledningsnivån.
- Sprid information om barnrättsstrategerna som en resurs i barnrättsarbetet.
- Få fler män och yrkesgrupper att engagera sig i barnrättsarbetet.
- Samla och sprid exempel på barnrättsarbete.
- Jobba förvaltningsövergripande för att utveckla barnrättsarbetet genom till exempel att en förvaltning kan stödja en annan.
- Formella beslut, resursfördelning och mandat behövs på lokal nivå i organisationen för att säkra barnrättsarbetet.
- Ställ krav på barnrättsanalyser i befintliga analyser, till exempel omvärldsanalyser samt analyser inför projekt, beslut och investeringar.
- Skapa fler samarbeten och kontaktvägar utifrån barnens behov. Andra myndigheter och organisationer berättar om svårigheterna att nå rätt kontakter i staden för att jobba för barn som behöver stöd.

Mikael Kipowski,
Utvecklingsdirektör
Avdelningen för strategisk samhällsutveckling